

Kasteel De Strijdhoeve

Wandeling

Voor wie eens met de familie of met kennissen een wandeling door het dorp wil maken, kan aan de hand van het hier afgebeelde kaartje en de toelichtende teksten genieten van een mooi stukje Udenhout. De wandelaar kan niet in de ijskelder, niet op de binnenplaats van het kasteel of op het familiekerkhof, maar al wandelend kan men wel van de sfeer genieten. De route start aan het begin van de Schoorstraat.

1. Kleine Strijdhoeve

→ De wandeling begint bij het pand Schoorstraat 2.

Ooit droegen de boerderijen en landerijen verderop in de Schoorstraat, waar nu het kasteel staat, de naam "De Grote Strijdhoeve" en heette dit pand "De Kleine Strijdhoeve". Pas in 1826 moest de toenmalige kasteelheer en burgemeester Jan Carel Frederik van Franckenbergh en Proschlitz de Kleine Strijdhoeve verkopen om kasteel de Grote Strijdhoeve te kunnen behouden. In de 19e eeuw was dit pand lange tijd burgemeesterswoning.

Hier woonde burgemeester Andries Kuijpers en later burgemeester Josephus van Iersel. Zijn zoon Willem heeft het pand en de nabijgelegen gronden na zijn dood in 1924 gelegateerd aan de bisschop van Den Bosch, die de Zusters van de Choorstraat Huize Sint Vincentius liet bouwen. Dit pand werd rectoratswoning en dat bleef het tot in 2009. Sinds 1990 vindt Heemcentrum 't Schoor onderdak in dit huis.

→ Volg de Schoorstraat.

2. Lemierkesdreef

Tot in de 20e eeuw kende de Schoorstraat een parallelweg. Het was vanaf het kruispunt een lange dreef naar het kasteel. De dreef was eigendom van de kasteelheer en alleen de kasteelheer en zijn familie mochten er gebruik van maken. In de volksmond heette de lange oprijlaan Lemierkesdreef, vernoemd naar de kasteelfamilie Le Mire.

→ *Vervolg de Schoorstraat.*

3. Huize Sint Vincentius

De schatrijke burgemeesterszoon Willem van Iersel wordt in het dorp "Gouden Willem" genoemd. Hij overlijdt op 30 maart 1924. Er ontstaat grote beroering in zijn familie als blijkt dat nagenoeg zijn gehele vermogen bij testament in de vorm van legaten, vrij van successierechten, is vermaakt aan kerkelijke instellingen, maatschappelijke organisaties en enige met naam genoemde personen. Zijn testament telt 38 legaten. Een ervan leidt tot de bouw van het prachtige Huize Sint Vincentius, gebouwd als opleidingsinstituut voor geestelijk gehandicapte meisjes, nu een verzorgings- woonoord.

→ *Vervolg de Schoorstraat.*

4. Ijskelder

Verderop voorbij Vincentius ziet men aan de rechterkant tussen de bomen door de contouren van het kasteel. Daarna, nog voor de toegangspoort aan de Schoorstraat ligt in de landerijen zo'n vijftig meter van de weg een verhoging.

Die is duidelijk herkenbaar in het vlakke land mede door de grote concentratie van bomen erom heen.

Op dit moment is het volledig overwoekerd door gras, onkruid en vooral brandnetels. In deze berg bevindt zich de ijskelder van het kasteel. Volgens Arthur Le Mire zou dit het restant zijn van wat ooit het rentmeesterhuis was. Hij weet dit uit overlevering. Het is een gemetseld gewelf met een stevige toegangsdeur. Deze deur is door de begroeiing volledig aan het oog onttrokken. Via deze deur komt men in een ronde ruimte. Er zijn ook nog twee aangrenzende kleinere ruimten. Het vloeroppervlak is iets verdiept en van ruwe steen. Het geheel ruikt nogal muf. Vochtig is het er niet, omdat er bovenin het gewelf een ontluuchtingsgat zit. De grondoppervlakte heeft een doorsnede van 3 à 3,5 meter. Er staat niets in en er is geen licht. De temperatuur is er redelijk laag en stabiel en voelt fris aan, mede door de hoeveelheid zand die over de koepel ligt. Meestal wordt de temperatuur ook 's zomers niet hoger dan een graad of twee. In de kelder werden in vroeger jaren ijsblok-

ken bewaard voor gebruik in de zomer. Die werden in de winter uit de gracht gehakt. Er gaan geruchten dat er een ondergrondse verbinding naar het kasteel zou zijn, maar die heeft nooit iemand gevonden. De naam ijskelder is duidelijk. Maar in vroeger tijd werd het kasteel omringd door boomgaarden.

De vruchten hiervan en ook aardappels werden in deze kelder bewaard. Vandaar dat het ook wel de appelkelder wordt genoemd. Nu schijnt het de verblijfplaats te zijn van vleermuizen.

→ *Vervolg de Schoorstraat.*

5. Poort bij de oprijlaan

Eigenlijk kunnen we niet spreken van de toegangspoort naar het kasteel. In feite zijn er twee poorten. De eerste staat aan de Schoorstraat en geeft toegang tot de lange oprijlaan in de richting van het kasteel. Bij de meeste kastelen gaat de oprijlaan recht naar het kasteel toe, maar dat is bij De Strijdhoeve niet het geval. De poort bestaat uit twee grote kolommen die geen andere functie hebben dan het toegangshek op zijn plaats te houden. De poort staat altijd open en naast de poort is een karspoor, waarvan vroeger de pachters van de nabijgelegen akkers en weilanden gebruik moesten maken. Op de kolommen zijn wapenschilden aangebracht met de familienamen van de (voormalige) bewoners met tekst. Linksboven de familie Van Dopff van 1760-1825. Daaronder Van Franckenberg en Proschlitz 1825-1838. Op de rechterkolom het schild van de familie Le Mire met als toevoeging: vanaf 1838

Aan beide zijden van de poort stonden vroeger woningen.

→ *Voordat we de wandeling richting kasteel vervolgen, lopen we eerst nog even verder over de Schoorstraat om een bezoekje te brengen aan de Mariakapel.*

6. Kapelletje

In de nadagen van de bevrijding van de Duitse bezetting, in 1945, was Jan Meuwese waarnemend burgemeester van Udenhout. Hij is initiatiefnemer voor het bouwen van een Mariakapel uit dankbaarheid, dat Udenhout het er in de oorlog zo goed had afgebracht. De wens een Mariakapelletje te bouwen, houdt verband met het feit dat burgemeester Meuwese lid was van de stichting "Brabantia Nos-

tra". Een van de activiteiten van deze stichting was het doen bouwen van Maria-kapelletjes langs de Brabantse wegen, mede om recht te doen aan de erenaam "Brabantia Mariana", wat betekent: "Maria's eigen Brabant". Zo ontstonden de kapelletjes tussen Hilvarenbeek en Diessen, tussen Tilburg en Loon op Zand, tussen Oisterwijk en Moergestel.... en aan de Udenhoutse Schoorstraat. Pastoor Prinsen heeft zich bijzonder ingezet voor de verfraaiing van het Mariakapelletje. Er werd een put gegraven voor schrobwater. Smid Van der Loo maakte de boog voor de putrand. In het Mariajaar 1954 kwam Jac Verheijen uit Echt de muurschildering aanbrengen, voorstellende het leven, werken en bidden van de Udenhoutse vaders en moeders, het spel van hun kinderen, de vogels en de beestjes in onze landouwen en boven de deur de wapens van onze gemeente en van onze parochie in een stoere eikenboom. Ook medewerkers van Heemcentrum 't Schoor hebben onder leiding van Gerard van Alem omvangrijke restauratiewerkzaamheden aan het kapelletje verricht. Het kapelletje dient nu ook als plaats van herinnering aan alle oorlogsslachtoffers in en uit Udenhout en Biezenmortel.

→ *Bij slecht weer zijn de paden drassig en kunt u beter teruggaan over de Schoorstraat naar het kasteel. U pakt de plaatsbeschrijving op bij nummer 8 en nummer 9 en gaat daarna via het kruispunt en Groenstraat linksaf naar het scoutinggebouw waar u de beschrijving van nummer 10 oppakt.*

→ *Bij goed weer gaat u via het pad rechts van het kapelletje de Baronsvelden in. Na ± 300 meter treft u links de Grote Kom.*

7. Grote Kom

Oudere Udenhouters herinneren zich de Grote Kom als een stuk bos met een vijver en een zomerhuisje. Ook het hele gebied van het Mariakapelletje en de Grote Kom behoorden vroeger aan het kasteel. In 1826 werd dit gebied verkocht om geld te hebben om kasteel De Strijdhoeve in de familie te kunnen houden. Zeer waarschijnlijk is deze Grote Kom, en ook de vlakbij gelegen Kleine Kom, gegraven om met het zand en de leemgrond een dijk aan te leggen of op te hogen ter bescherming tegen wateroverlast vanuit natuurgebied den Brand bij een overstroming van de Zandlei. De bedoelde dijk is nu de Schoorstraat.

→ *Ga bij de Grote Kom rechts over de balkenvlonder het bospad op. Na de volgende vlonder ± 100 meter ga rechtsaf en volg het pad. Op afstand zie je het kasteel al staan. Loop voorbij het hek door naar de poort van het kasteel.*

8. Kasteel

De landerijen die in vroeger tijd deel uitmaakten van het kasteel bestreken een vrij groot gebied. Aan de voorzijde van het kasteel, buiten de gracht, liggen nog altijd in het landschap duidelijk herkenbare lanen met bomen. Hier is goed te zien dat zij destijds zijn aangelegd. De tuinen rond het kasteel bestonden voor een deel uit boomgaarden, maar verderop is het ongetwijfeld een fraai wandelpark geweest. En de sporen daarvan vormen nu nog een duidelijke weergave van hoe het er destijds ongeveer moet hebben uitgezien.

Rondom het kasteel ligt de gracht. Voor de uitstraling van het kasteel is deze onontbeerlijk.

Een kasteel werd vroeger door een gracht beschermd tegen aanvallen van de vijand en het was alleen bereikbaar via een ophaalbrug. Uiteraard stond die meestal, en zeker 's nachts, open. De Strijdhoeve is weliswaar nooit een echt kasteel geweest, maar door het aanleggen van een gracht rond het gebouw heeft het in ieder geval de allure ervan. Helaas is er geen ophaalbrug. Op een aquarel van Wilhelmine Elisabeth Joanna van Franckenberg en Proschlitz uit 1807 staat helemaal geen gracht. Toch lag de gracht er al in 1792.

Naast het kasteel ligt een houten loopbrug die beide oevers met elkaar verbindt, waarover men de weilanden rond de ijskelder en de nieuwe trouwlocatie kan bereiken. In de gracht huizen de 'dames' van het kasteel, eenden, ganzen en zwanen. De toegangspoort is een vaste verbinding door de gracht heen. De gracht wordt hier dan ook aan beide zijden onderbroken. Terwijl het hek bij de Schoorstraat altijd open staat, is dit hek meestal gesloten. Maar het is wel van deze tijd. Het openen gaat tegenwoordig met afstandsbediening. In het archief is een ontwerpsschets gevonden van wat vermoedelijk ooit de eerste poort is geweest. De begroting gaf aan dat er vierduizend stenen nodig waren en dat de totale kosten werden geschat op 215 florijnen. Het zijn twee eenvoudige zuilen met ieder een leeuw erop. Die leeuwjes kostten destijds 25 florijnen per stuk.

9. Trouwkapel

Vanaf de Schoorstraat is het duidelijk te zien. Vlak achter het kasteel staat een klein gebouw. Het is een voormalige arbeiderswoning. De woning is uitsluitend bereikbaar via de toegangspoort naar het kasteel en dan over het houten bruggetje. Het is niet meer in gebruik als woning maar als trouwlocatie. Behalve in het voormalige gemeentehuis kan er tegenwoordig ook hier getrouwd worden, een kleine intieme ruimte die plaats biedt aan dertig tot veertig personen. Zie hiervoor de website van de gemeente Tilburg.

→ *Loop via het hek het pad terug naar het punt van de laatste vlonder. Daar volg je het pad rechtdoor en over het water ga je direct rechtsaf. Je houdt het water aan je rechterzijde. Na ongeveer 300 meter bij de splitsing van waterwegen ga je rechtsaf en met de bocht mee. Een stukje voor de splitsing van waterwegen hebben vroeger arbeiderswoninkjes gestaan die de naam „Rôdmepap" droegen en bij het kasteel hoorden. Je komt verderop bij het gebouw van scouting Sint Lambertus. Door het hek zie je een stukje van een kerkhofje.*

10. Kerkhof

De familie Le Mire beschikt in Udenhout over een eigen kerkhof. Het is een deel van het voormalige gemeentekerkhof aan de Groenstraat. Helaas is het niet voor iedereen toegankelijk omdat de ingang zich bevindt op het afgesloten terrein van Scouting Sint Lambertus. Op het kerkhof liggen, afgaande op de aanwezige zerken, 12 leden van de familie Le Mire. De grafstenen zijn alle van zwart marmer en van recente datum. Ze zijn op dezelfde wijze vervaardigd. In de liggende zerken zijn de namen van de overledenen

met hun geboorte- en overlijdensdatum gehouwen. Er wordt geen geboorte- of overlijdensplaats bij vermeld. Er zijn twee groepen van vier graven met in het midden een crèmeachtig gekleurde zuil. Het is onduidelijk of hier iets mee uitgebeeld wordt. Op de zuil is een zwarte marmeren plaat bevestigd met de woorden: Le Mire – van Franckenberg en Proschlitz. Hier tegenover liggen nog vier graven. Het kerkhof bevindt zich op een door een beukenhaag afgesloten stuk grond, rechts achterin op het scoutingterrein. Een metalen hekje vormt de toegang. Er rusten hier meerdere familieleden. Het zijn in volgorde van overlijden: (9) Wilhelmina Suzanne Alexandrine Le Mire (*4-11-1838 +26-1-1840), (8) Wilhelmina Elisabeth Jeanne Le Mire van Franckenberg en Proschlitz (*26-6-1794 +30-1-1863), (7) Theophile Francois Le Mire (*29-3-1803 +30-7-1888), (10) Guillaume Theophile Lucien Frederic Le Mire (*10-5-1833 +21-10-1916), (11) Clotilde Juliette Virginie Le Mire-Dincq (*1-6-1842 +27-1-1922), (6) Jeanne Wilhelmine Flore Marie (*17-3-1867 +27-3-1939), (5) Theophile Jean-Baptiste Albert Guillaume Le Mire (*27-5-1869 +25-7-1941), (12) Wilhelmine Virginie Blanche Juliette Charlotte Le Mire (*12-4-1874 +7-11-1964), (4) Leo Cesar Jean Theophile Le Mire (*12-11-1876 +13-9-1970), (3) Maria Le Mire Claessen (7-1-1878 +28-9-1973), (2) Clotilde Virginie Marie Le Mire (*23-12-1916 +6-12-1994), (1) Eleonore Juliette Theodore Leijten-Le Mire (*30-1-1912 +5-1-2006).

De nummers voor de naam komen overeen met de plaats van het graf op de foto. Dan moet u links in het midden met 1 beginnen en tegen de wijzers van de klok ingaan.

→ *Ga door naar de Groenstraat. Ga rechtsaf naar het kruispunt, de Slimstraat in.*

11. Gemeentehuis

Op het kruispunt staat op de hoek van het raadhuis een wegwijzer. Deze wijst de weg naar Biezenmortel, de weg naar Oisterwijk, de weg naar de Loonse en Drunense duinen en de weg richting Tilburg. De weg naar Tilburg staat aangegeven als richting de Hemeltjes, het café op de grens van Udenhout en Tilburg.

Op de hoek van Schoorstraat en Slimstraat staat het raadhuis, een monument, gebouwd in 1849 door architect Van Veggel. Oorspronkelijk waren het drie aan elkaar vaststaande gebouwen, eerst het raadhuis van 15 bij 10 meter, daarachter de onderwijzerswoning en daarachter de openbare school van bijna 19 bij 10 meter. Later is dat samengetrokken en de oorspronkelijke school kennen we nu als trouwzaal. Het raadhuis staat op de plek waar 537 jaar geleden de Cruysstraetse kapel is gebouwd. De Cruysstraetse kapel is gebouwd in 1474. De kapel maakte de dorpsgemeenschap wat minder afhankelijk van Oisterwijk en richtte de gemeenschap wat meer op zichzelf. In die kapel kon men naar de H.Mis en in die kapel

hielden ook de dorpsbestuurders hun vergaderingen, de zettters en borgemeesters legden er verantwoording af. Het is de oude Cruysstraetse kapel, waar zich de dorpskern van Udenhout vormde. De kapel stond op de plaats waar nu het plein naast het gemeentehuis ligt. Formeel behoorden de Udenhouters tot de Oisterwijkse Sint-Petruskerk, maar veel Udenhouters lieten zich in Udenhoutse grond begraven bij de Cruysstraetse kapel. Sommigen in de kapel, anderen naast, achter en vooral voor de kerk. Op een gegeven moment was de begraafplaats zo groot geworden dat de doden tot halverwege de straat werden begraven en de straat zelf met een boogje om het kerkhof liep.

12. Kerk

Voor we bij de kerk zijn passeren we de pastorie, gebouwd in 1861. In de pastorie bevindt zich de trap van het oude kasteel van Tilburg dat midden 19e eeuw is gesloopt. Men ontwierp de nieuwe pastorie zo dat de trap van het kasteel er precies in paste.

De Lambertuskerk is een Waterstaatskerk, gebouwd in 1841. De kans is groot dat de deur open is en dat u een kijkje in de kerk kunt nemen. Bijna al het beeldhouwwerk in de Udenhoutse kerk is

van de Antwerpse beeldhouwer Jan Jozef Peters, het hoofdaltaar, de zijaltaren, de preekstoel en de heiligenbeelden. Meest uniek zijn de kerkbanken. De Udenhoutse kerk is de enige kerk op het Europese vasteland waarin alle kerkbanken een verschillende afbeelding hebben. Het is het werk van de Beierse beeldhouwer Leo Bäumlner. De banken bevatten vele christelijke motieven als Advent, Kerst of Pasen. De banken geven de actualiteit weer van de vijftiger jaren, toen de banken werden gemaakt. Zo zijn er banken over het ijzeren gordijn en over paus Pius XII. De banken bevatten ook de vooroordelen uit die tijd. De afbeeldingen op de achterste banken van de middelgang gaan over de tollenaars en de zwerfers. Voor hen was er plek achter in de kerk. De banken gaan ook over Udenhoutse bedrijven als de steenfabriek, de melkfabriek en de Boerenbond. En er is een bank van de kasteelheer, de familie Le Mire, in de middelgang, van achteraf gezien rechts de 7e bank van voren.